

ОБҐРУНТУВАННЯ

Про необхідність створення ландшафтного заказника місцевого значення “Балка Волова”

В основу цього обґрунтування покладений аналіз існуючих літературних джерел, експедиційних досліджень громадських науковців ГО “Таврійська заповідна допомога” (липень-вересень 2003 року).

Ділянка, що пропонується для створення ландшафтного заказника місцевого значення “Балка Волова”, розташована біля південної околиці с. Білоцерківка в межах Куйбишевського адміністративного району Запорізької області.

Територія майбутнього заказника “Балка Волова” належить до Приазовської височинної області Лівобережно-Дніпровсько-Приазовської північно-степової провінції степової фізико-географічної зони.

Ця ділянка знаходиться в межах Приазовського кристалічного масиву, що являє собою південно-східне продовження Українського кристалічного щита, в області переважного поширення гранітів та гнейсів протерозойської групи, які перекриті лесами та лесоподібними відкладеннями. Днищем балки протікає невеличкий струмок з уривчастими берегами, що сягають висоти до 2-х метрів.

Балка Волова простирається широким заболоченим гирлом до р. Берди. Алювіальні відкладення антропогену є основними ґрунтоутворюючими породами цієї території.

Балка Волова є найбільшою правобережною балкою, яка впадає в р. Берду на південній околиці с. Білоцерківка Куйбишевського району. В ній добре збереглися угруповання зональних типчачково-ковилових степів (особливо з лівого боку, тобто у Куйбишевському районі).

У фітоценотичному відношенні основу степу складають асоціації дрібнодернинних злаків, серед яких найбільшу площу займають угруповання з домінуванням ковили волосистої (*Stipa capillata*), ковили Лессінга (*S. lessingiana*), бородача звичайного (*Botryochloa ichaetum*) та костриці валійської

(*Festuca valesiaca*). Крім домінантів, рясних кущів шипшини (*Rosa sp.*), глоду (*Crataegus sp.*) та сливи степової (*Prunus stepposa*), з постійно трапляються: молочай Сегієрів (*Euphorbia seguierana*), полин австрійський (*Artemisia austriaca*), астрагал еспарцетний (*Astragalus onobrychis*), грудниця волохата (*Crinitaria villosa*), льон австрійський (*Linum austriacum*), безсмертки однорічні (*Xeranthemum annuum*), чистець трансільванський (*Stachus transsilvanica*), кульбаба пізня (*Taraxacum serotinum*), астрагал український (*Astragalus ucrainicus*), чебрець двовидний (*Thymus dimorphus*). На вапнякових виходах формуються або бородачеві угруповання (*Botryochloeta ischamii*), або томілярні чагарничкові угруповання з чебрецю двовидного, досить часто у яких можна побачити самосил білоповстистий (*Teucrium polium*), деревій тонколистий (*Achillea leptophylla*), ефедру двоколосу (*Ephedra distachya*), горлянку хіоську (*Ajuga chia*), льон Черняєва (*Linum czernjaevii*), хондрилу ситниковидну (*Chondrilla juncea*), астрагал український тощо.

Поблизу від дороги Куйбишево – Бердянськ у степових фітоценозах зрідка трапляється карантинний бур'ян американського походження – гранделія розчепірена (*Gringelia squarrosa*). Ближче до основи балки, степові угруповання набувають рис олуговіння. З'являються такі види як пирій повзучий (*Elytrigia repens*) та середній (*E. intermedia*), тонконіг вузьколистий (*Poa angustifolia*), а з різнотрав'я – лядвенець український (*Lotus ucrainicus*), морква дика (*Daucus carota*), жовтозілля еруколисте (*Senecio erucifolius*), конюшина суницевидна (*Trifolium fragiferum*) тощо.

Подекуди, ближче до води, трапляються трансформовані осередки байрачного лісу з дубом звичайним (*Quercus robur*), ясенем звичайним (*Fraxinus exelsior*), кленом татарським (*Acer tataricum*), бузиною чорною (*Sambucus nigra*) тощо. Травостій у цих місцях переважно трансформований, насичений бур'янами, що пов'язано з випасом худоби. Прибережно-водна рослинність типова для регіону – очерет південний (*Phragmites australis*), рогіз вузьколистий (*Typha angustifolia*), куга озерна (*Schoenoplectus lacustris*) тощо.

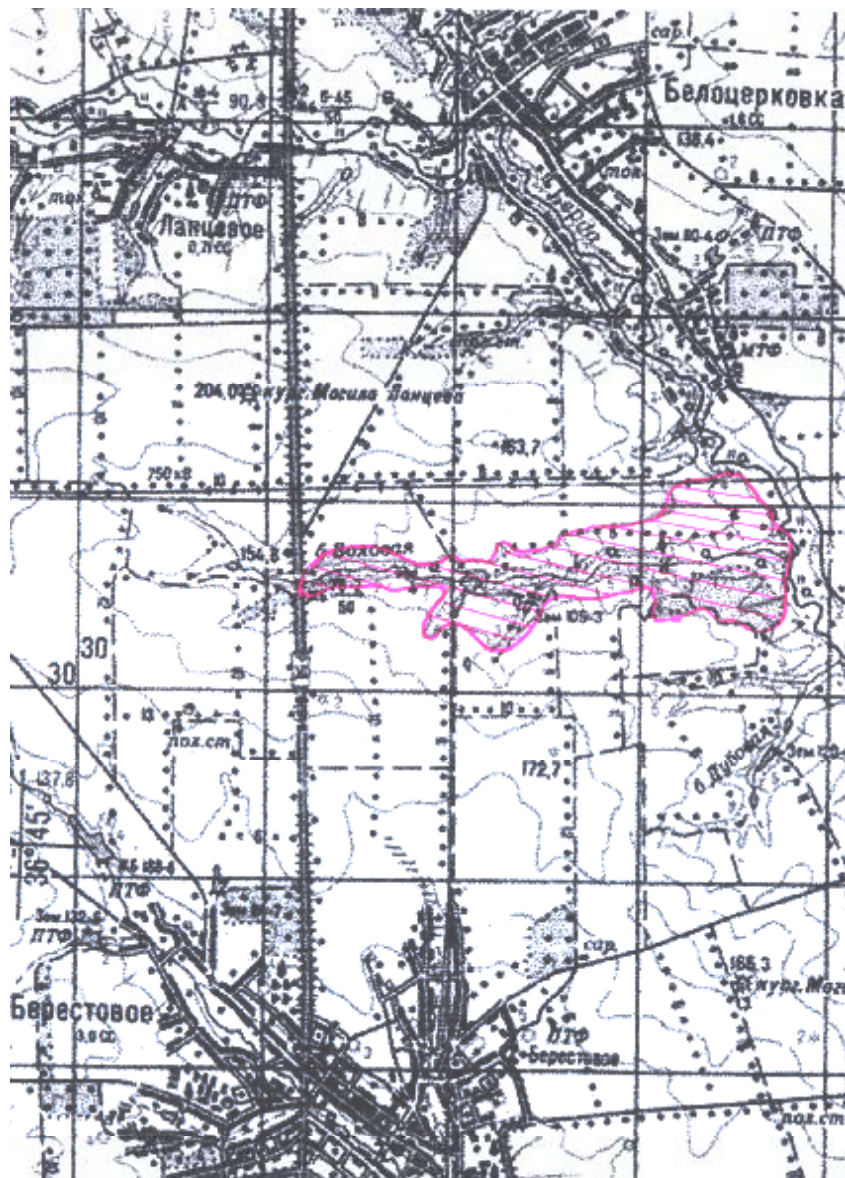
У невеличкому струмку мешкає жаба озерна (*Rana ridibunda*). З плазунів досить часто зустрічається ящірка прудка (*Lacerta agilis*), яка знаходиться у списку до Бернської конвенції (1999), також характерна наявність гадюки степової (*Vipera ursini*), яка занесена до Червоної книги України (1996).

Отже, балка Волова є рефугіумом природної флори та рослинності у басейні р. Берди і тому потребує подальшого заповідання і охорони. З рідкісних видів флори тут трапляються такі як *Pulsatilla nigricans*, *Astragalus ucrainicus*, *Astragalus palescens*, *Stipa ucrainica*, *Stipa lessingiana*, *Stipa pulcherrima*, *Stipa capillata*, *Stipa dasyphylla*, *Bellevalia sarmatica*, *Tulipa ophiophilla*, *Ornithogalum fischeranum*, *Oxytropis pillosa*, *Ephedra distachya*, *Linum czernjaevii*, et al.

Для їхнього захисту, для збереження балки Волової та екосистеми басейну р. Берда, як типової малої річки Приазовської височинної області Лівобережно-Дніпровсько-Приазовської північно-степової провінції степової фізико-географічної зони, необхідно терміново створити зазначений вище об'єкт природно-заповідного фонду.

Ковилові степи в балці Воловій

Ковилові степи в балці Воловій